

Oponentský posudek na diplomovou práci

Bc. Yu Ju Chen

Filmové citáty jako součást české frazeologie

Bc. Yu Ju Chen si zvolila pro svou diplomovou práci téma z lingvistického hlediska zajímavé, potřebné a dosud relativně málo probádané. Je s podivem, že si česká lingvistika dosud filmových citátů, resp. filmových hlášek málo všimla, i když jde o jazykový jev, který v češtině funguje nepochybně již od vzniku českého zvukového filmu, tj. od 30. let minulého století.

Priznejme hned v úvodu, že pro zahraničního bohemistu – nerodilého mluvčího je to téma i velmi náročné. O to více je třeba ocenit odvalu, s níž se diplomantka do tohoto úkolu pustila.

Předložená práce má obvyklou strukturu kvalifikačních prací. Yu Ju Chen se pokusila pod vedením Marie Kopřivové definovat zkoumaný jev a zařadit ho do systému české frazeologie. Filmové hlášky v první části své práce zkoumá z pohledu několika disciplín: z pohledu memetiky, lingvistiky – frazeologie a lingvokulturologie. Akcentuje tak fakt, že filmové hlášky jsou jevem interdisciplinárním. Je zcela evidentní, že se při koncipování teoretické části své diplomové práce nechala inspirovat diplomovou prací Kristýny Jebavé *K vymezení filmových hlášek v rámci frazeologie a jejich percepce na 2. stupni základních škol* úspěšně obhájené v roce 2021 na katedře bohemistiky Pedagogické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem.¹ Kapitulu druhou (definice frazeologie, definice frazémů) považuji v rámci koncepce diplomové práce za zbytečně rozsáhlou.

Druhá, praktická část diplomové práce je přiznaně inspirovaná výzkumem psychologa R. J. Harrise. Diplomantka shromáždila úctyhodný materiál, do výzkumu se jí podařilo zařadit 310 respondentů. Shromážděné údaje podrobně analyzovala a výsledky svého zkoumání zveřejnila i za pomoci názorných grafů a tabulek. Výsledky jejího zkoumání mají svou hodnotu a je možné jich využít při dalším zkoumání filmových hlášek a jejich fungování v řeči.

Nedostatkem práce je i jisté nedomyšlení užívané terminologie. Autorka pak za filmovou hlášku považuje pouhou citaci úryvku monologu nebo dialogu, který ale nesplňuje charakteristické rysy filmové hlášky, např. *Proletáři všech zemi..., ty jsou lžičky z umělé hmoty. (s. 79)*; *Nikam neubegáj a normálně zůstaň v metro... konec hlášení v ruském jazyce. (tamtéž)*; *Ty vole, zejtra přivezou to lino. (s. 72)*; *Jmenuji se Igor Hnízdo. (s. 70)*; *Nelejte to pivo z okna, podivpejte jak vypadám. (s. 69)*; *Koukej kam to strouháš. Nojo, mně do buchet. (s. 68) atd.*

Bohužel slabinou posuzované diplomové práce je její stránka formální. V textu najdeme nejen množství jazykových nedostatků, ale i chyb věcných a formálních.

Například je patrné ledabylé zacházení s vlastními jmény – diplomantka některá příjmení zahraničních autorek někdy přechyluje, jindy nikoli a navíc chybí v jejich skloňování: Od roku 1988 je mem oficiálně zařazen do Oxfordského slovníku

---

¹ Yu Ju Chen z diplomové práce K. Jebavé sice přímo necituje, neuvádí ji ani v seznamu použité literatury (najdeme ji ale v zadání diplomové práce), přesto je tato inspirace (rozvržení subkapitol, chápání hlášek jako memů a kulturém) velmi nápadná.

angličtiny, a v něm se popisuje definice pocházející od Susana Blackmore: „Mem (orig. „meme“. Základní prvek kultury, o němž lze tvrdit, že je dědičný negenetickou cestou, zvl. imitací“ (Blackmoreová 2001, 11). (s. 10).

Některá jména Yu Ju Chen komolí: Sepirova-Whorfova hypotéza (s. 24).

V práci najdeme množství nevhodných formulací, nedostatků v řízenosti i shodě větných členů apod.: Cílem vytvoření nového termínu mem je, aby Richard Dawkins mohl představit fakt, že existují replikátory kulturní entity podobné genům. (s. 10). V této práci vycházíme hlavně Čermákovou definici, protože v 4. dílu Slovníku... (s. 17)...české frazeologie a idiomatiky jsou shromážděny a popsány podobné typy jako filmové citáty, proto tam nalézáme teoretickou oporu... (s. 17). Tři z těch nejpopulárnějších hlášek pochází z filmů v 70. letech, a jedna z nich je z filmu v 80. letech, a dvě z nich jsou z 90. letech. (s. 46). Druhé sloupec tabulky č. 3 ukazuje, že skoro všechny hlášky z filmů *Marečku, podejte mi pero*, *S čerty nejsou žerty* a *Pelíšky* získaly více než 80 % hlasů. (s. 47) apod.

Některé věty jsou zcela nesrozumitelné: Celkové odpovědi v této skupině jsou 39 ohledně klíčových slov „odlehčení“, „vtip“, „humor“, „ironie“, „žertování“, „sranda“ a „zábava“. (s. 51). Počet odpovědí čtvrtých kategorií je relativně málo, v celku je 5 příbuzných odpovědí, v nichž je specifikována používání hlášek tak, že jsou používány, když si respondenti jsou jistí, že lidé ty hlášky znají. (s. 51).

Chyby věcné i formální nalézáme i v seznamu literatury, viz:

Havránek, Bohuslav a Weingart, Miloš. *Stručná mluvnice česká*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1960 - má být HAVRÁNEK, Bohuslav a JEDLIČKA, Alois...,

MARCEL, Arbeit a ROMAN, Trušník - má být ARBEIT, Marcel a TRUŠNIK Roman, Ginka, B., Giger, M., Lah, K. - má být BAKARDŽIEVA, Ginka, GIGER, Marcus a LAH, Josip,

BEČKA Josej Václav - má být BEČKA Josef Václav,

KOPŘIVOVÁ Maire - má být KOPŘIVOVÁ, Marie (uvedeno 2x),

MASLOVA Vladimír. Aleksandrovich - není možno poznat, zda jde o ženu, nebo o muže.

Výše uvedené nedostatky by snad u zahraniční studentky bylo možno do jisté míry tolerovat (hodnotu diplomové práce ale zcela jistě snižují). Přehlédnout však nelze chyby v dotazníku pro respondenty, protože mohou být zavádějící a hodnotu diplomantčiných závěrů logicky též snižují, např.:

„Alkohol podávaný v malých dávkách neškodí v jakémkoliv množství.“ „Ty můžeš mít rakovinu jako řemen“

„Neber úplatky, neber úplatky, nebo se z toho zblázníš...“ „Kolik třešní, tolik višně...“

„Tak kdepak je ten prdola, co tady čepuje to pivo?“ „Hliník se odstěhoval do Humpolce!“

„Pane učiteli, už je čas.“

„Nepotěšil jste mě, ani já vás nepotěším.“

„Jsem si dovolil, na ukázkou. Ze své zahrádky, pár švestiček. Jestli se neurazíte.“ „To máte písek, vápno, cement, cihly...“

„Země se zachvěla. Vidiš, že to dokážeme i bez maminky.“

„Buďte rádi, že jeho za nama.“

„Paní doktorko, věříte v boha?“

„Šukání je pro děcka Hoří hovno?“

„Proletáři všech zemi..., ty jsou lžičky z umělé hmoty.“

Chyby najdeme i v názvech filmů (s. 66 a dále):

Anton Špelec, ostrostrelec

Škola základní života

Můj brácha má přímá bráchu

ucastnici zajezdu

Homolka tobolka.

Závažné nedostatky nalézáme i v nesprávném přiřazení některých hlášek k filmům:

Vy nás zásobujete, pane Karfík - není z filmu Slunce, seno, jahody, ale z filmu Jáchyme, hoď ho do stroje,

To kyselo je moc kyselý... a ten bramborák je moc bramborovej! - není z filmu S čerty nejsou žerty, ale z televizního Večerníčku Krkonošské pohádky,

Já znám široko daleko všechny krávy, ale vás jsem tady ještě neviděl. - není z filmu S čerty nejsou žerty, ale z filmu Léto s kovbojem,

To je dost, žes nás někam vyvez. Žes udělal něco pro rodinu! - není z filmu Černí baroni, nýbrž z filmu Slavnosti sněženek a

Já, že jsem tajtrlík? Za prvně nevím, co to je, a zadruhý mě to uráží?! - není z filmu Pruncezna ze mlýna (jak píše diplomantka), ale z filmové pohádky Byl jednou jeden král.

Na s. 66 (ale i jinde) diplomantka hlášky komolí:

Sedni si. Ona sedí. A to je také zajímavé, že Marie Curie.. Sedíš? Já sedím. Ona sedí? Ty sedíš? on myslí Pisaka.

Jinde (na s. 45 a 46) spojuje k sobě dvě hlášky, které spolu ale nijak nesouvisejí:

Proletáři všech zemi..., ty jsou lžičky z umělé hmoty.

Šukání je pro děcka Hoří hovno?

Země se zachvěla. Vidíš, že to dokážeme i bez Maminky.

Obdobných nedostatků najdeme v posuzované diplomové práci více, nemá však smysl zde na všechny poukazovat.

Čtenáře diplomové práce zaujme i zcela netradiční způsob citování v textu, např. viz s. 10, 11, 14, 16 a jinde.

Hodnocení:

A. Koncepce práce:	B
B. Metodologie a zpracování dat	C
C. Práce s odbornou literaturou	C
D. Formální úroveň	D.

Diplomová práce Yu Ju Chen ještě splňuje podmínky kladené Univerzitou Karlovou na kvalifikační práce svých absolventů, proto ji doporučuji k obhajobě. Velmi oceňuji provedení výzkum, ale s ohledem na formální stránku práce a s ohledem na neuvedení diplomové práce K. Jebavé v seznamu použité literatury navrhuji předloženou diplomovou práci klasifikovat ještě známkou **dobře**.

Prosím, aby diplomantka v průběhu obhajoby zodpověděla následující otázky:

- Co je kultovní film? A jak souvisí se socialistickou kulturní politikou? (s. 28)
- Jak hodnotíte fakt, že respondent doma nemá televizní přijímač, a co z toho plyne pro skutečnost, zda respondent užívá či neužívá ve své řeči filmové hlášky? (s. 33)
- Z kterého filmu pocházejí hlášky My dáváme našim spotřebitelům Buďte rádi, že jeho za nama? (s. 47)
- Existuje mem nebo mém? (s. 12).

V Horoušanech dne 30. 12. 2023

PhDr. Jiří Hasil, Ph.D., v. r.
oponent